



Canada og Norge i nordområdene og Nato

av Andreas Østhagen og Paal S. Hilde

Hovedpunkter

- **Canadisk og norsk utenrikspolitikk har tradisjonelt mange likhetstrekk.**
- **Med en liberal regjering i Ottawa fra 2015 ser interessene til Norge og Canada ut til å nærme seg med tanke på nordområdene og samarbeid med Russland.**
- **Canadas syn på Nato skiller seg grunnleggende fra Norges.**
- **Det finnes rom for ytterligere samarbeid mellom Norge og Canada, spesielt i nordområdene og humanitære operasjoner.**

Denne publikasjonen utgis som del av forskningsprogrammet *Security and Defence in Northern Europe (SNE)*. Mer om programmet på siste side.

Denne IFS Insighten gir en oversikt over det canadiske perspektivet på sentrale spørsmål innenfor utenriks- og sikkerhetspolitikk og sammenligner med norske syn.

Sett fra Norge, som fra de fleste andre europeiske land i Nato, handler sikkerhetspolitikk og det transatlantiske forholdet i stor grad om USA. Samtidig er det på mange vis flere likhetstrekk mellom Canada og Norge enn mellom Norge og USA. Foruten nasjonale selvbilder bygget på romantiserte oppfatninger om polare forhold og villmarksliv, deler Canada og Norge ønsket om å fremme internasjonalt samarbeid og temaer som menneskerettigheter, FNs rolle og humanitære spørsmål i bredt.

Den canadiske "moralske utenrikspolitikk" som vokste frem på 1950-tallet og står sentralt også i dag (Andrew, 1993), har flere likhetstrekk med "engasjementspolitikken" og internasjonalismen i norsk utenrikspolitikk. Det klareste uttrykket for dette er Lysøen-erklæringen som utenriksministerne Lloyd Axworthy og Knut Vollebæk undertegnet i Ole Bulls hjem utenfor Bergen den 11. mai 1998. "Norway and Canada share common values and approaches to foreign policy" slår erklæringen fast (Small 2001).



Et konkret resultat av samarbeidet var opprettelsen av det såkalte Human Security Network for å fremme begrepet menneskelig sikkerhet i FN. Begge land har historisk også vært aktive bidragsytere til FN-ledede fredsbevarende operasjoner. Sist men ikke minst har både Canada og Norge det siste tiåret løftet frem nordområdene som satsningsområde. I begge land var både innenriks- og utenrikspolitiske motiver viktige (Lackenbauer 2011; Støre 2012).

Det er imidlertid klare forskjeller i landenes utenriks- og sikkerhetspolitikk. Ulikhetene ble særlig tydelige under Stephen Harpers konservative regjering (2006–2015) i Canada og den rød-grønne regjeringen (2005–2013) i Norge. Nato og nordområdene var viktige tema der landenes interesser var tydelig ulike.

Geografi er en åpenbar forklaringsfaktor for både likhetene og forskjellene mellom Norge og Canada. Begge landene har store deler av sine land- og havterritorier i arktiske strøk. De befinner seg imidlertid på to ulike kontinent. Samtidig er avstanden mellom nordøstlige deler av Canada og Nord-Norge ikke så stor. Nordøstspissen av Ellesmere Island ligger for eksempel nærmere Tromsø i luftlinje enn Madrid, Sicilia og Istanbul ligger fra Oslo. Foruten geografi er også andre faktorer åpenbart viktige.

Vi presenterer i denne IFS Insighten en oversikt over det canadiske perspektivet på sentrale spørsmål innenfor utenriks- og sikkerhetspolitikk. Konkret tar vi for oss nordområdene og Nato. Deretter vurderer vi hva likheter og forskjeller mellom canadisk og norsk syn tilsier for mulighetene for canadisk-norsk samarbeid. I 2013 skiftet Norge regjering mot høyre mens Canada vendte seg mot venstre og det liberale partiet i 2015. Canadas ferske regjering har startet en prosess som kan føre til en endret kurs i sikkerhets- og forsvarspolitikken. En ny langtidsplan for det kanadiske forsvaret er ventet i nær fremtid.

Reflekterte motsetningene på slutten av 2000-tallet partipolitiske interesser i de to landene i en bestemt periode, eller lå mer grunnleggende forskjeller i landenes tilnærming bak?

REGJERINGSSKIFTET I CANADA

Da Stephen Harper og de konservative overtok makten fra den liberale regjeringen i 2006, tronet kampen mot terrorisme øverst på agendaen. Den økonomiske situasjonen var ganske god, og selv om finanskrisen i 2008 hadde en effekt på Canada, var den (som i Norge) til å begynne med liten (Cox and Speer 2016, 3–5). Harpers regjering økte forsvarsbudsjettet og vedtok kostbare anskaffelser. Etter hvert som oljeprisen falt og Canadas økonomi forverret seg, ble et flertall av disse prosjektene satt på vent eller revurdert (Cox and Speer 2016, 3–5).

Etter et tiår med konservativ regjering vant den relativt unge og uerfarne, men karismatiske, Justin Trudeau og hans liberale parti valget høsten 2015. Det var knyttet store forventninger til den nye regjeringens lovnader om et skifte i canadisk politikk. Dette gjaldt også forsvars- og sikkerhetspolitikken. Trudeau lovet at Canada skulle finne tilbake til sin stolte tradisjon som forkjemper for menneskerettigheter og internasjonalt samarbeid, revurdere innkjøp av jagerfly og marinefartøy, samt trekke canadiske CF-18 jagerfly ut av anti-ISIL koalisjonen i Midtøsten (Regehr 2016; Jordan 2016; Chase 2016).

Et år senere har en mer edruelig forståelse av at ingenting ville bli endret over natten sunket inn hos både media og forsvarseksperter. Spørsmålet som fortsatt stilles i Ottawa er: "Hva ønsker den nye regjeringen å utrette med det canadiske forsvaret?" (Canadian Association of Defence and Security Industries 2016; Mackay 2016).

Våren 2016 ble en offentlig "konsultasjon" lansert for å markere oppstarten av arbeidet med en ny langtidsplan for det canadiske forsvaret. Fra april til juli i 2016 skulle hele landet høres. Siden 1970 har kun fem langtidsplaner blitt vedtatt. Den siste kom i 2008 under Harpers ledelse og hadde tittelen "Canada First" (Government of Canada 2016). Arbeidet med den nye planen er ikke ferdigstilt, men det er flere tegn som gir pekepinn om hvilken retning Canada vil ta i de nærmeste årene, både internasjonalt og nasjonalt. Her vil vi se nærmere på to sikker-



hetspolitiske temaer som er viktige også for Norge, nemlig nordområdene og Nato.

HJEMMEBANE: NORDOMRÅDENE

Harpers regjering gjorde nordområdene til en politisk prioritering. Selv om Canadas befolkning hovedsakelig bor langs grensen mot USA i sør, er nordområdene (som i Norge) et politisk tema som tradisjonelt har vært viktig. Harper-regjeringen vektla canadisk suverenitet og utfordringer for denne i nord; utfordringer som i stor grad ble ansett å komme fra et aggressivt Russland. Harpers årlige turer til Nord-Canada ble brukt til å øke oppmerksomheten om den canadiske tilstedeværelsen.

Likhetene med Stoltenberg II-regjeringens satsing på nordområdene er mange, selv om deler av Harpers politikk var mer populistisk. Den omfattet påfunn som for eksempel å gi julenissen et canadisk pass. Populismen ga nok politisk uttelling, men Harper ble kritisert blant annet for å neglisjere sosiale hensyn til fordel for sikkerhetspolitiske og militære (Lackenbauer 2013).

Den tidvis skarpe retorikken rettet mot Russland var også i strid med Harper-regjeringens budskap om nordområdene som en arena for samarbeid. Spesielt etter annekasjonen av Krim og den russiske støtten til krigføringen i Øst-Ukraina i 2014 inntok Harper en tøff "ingen dialog"-linje. Den ble oppfattet delvis som frieri til den store ukrainske diasporaen i Canada for å øke regjeringens oppslutning på hjemmebane. Gitt at Canada har et begrenset bilateralt forhold til Russland, var kostnadene små for Harpers harde linje overfor Russland. Den bidro imidlertid til å gjøre nordområdepolitikken mer omstridt i Canada enn i Norge.

Til tross for at nordområdene nesten ikke ble nevnt i valgkampen i 2015, ser Trudeau-regjeringen ut til å avvike vesentlig – i hvert fall retorisk – fra sin forgjenger. Som utenriksminister Stéphane Dion har uttalt: "vi trenger å engasjere oss mye mer enn før, selv med regimer som vi har problemer med" (Berthiaume 2015). Den første policy-uttalelsen om nordområdene kom først i oktober 2016, et år etter valget. Da ble det

annonsert at Canada og Russland skal arrangere en konferanse i Ottawa i november 2016 for å drøfte samarbeid i nord (Smith 2016). Ved å sette til side debatten om en "ny kald krig" i nord, synes den nye regjeringen å ta en mer pragmatisk tilnærming. Trudeau-regjeringen vektlegger Canadas tradisjon for multilateralisme og diplomati, og ønsker samarbeid med Russland der det er nødvendig.

Når det kommer til forsvars- og sikkerhetspolitiske målsetninger i nord, virker situasjonen noe mer uklar. I 2015 ba Trudeau den nye forsvarsministeren Harjit Sajjan om å fornye Canadas satsning på overvåking og kontroll av sine arktiske territorier (Prime Minister of Canada 2016b). Vektleggingen av nord er imidlertid ikke den samme som under Harper, og Arktis var nevnt i kun to av regjeringens 360 prioriteringer (Gilmore 2016). I motsetning til Harper valgte Trudeau heller ikke å delta under den årlige beredskapsøvelsen "Operation Nanook" med fokus på utfordringene i Canadas nordområder. Det fikk både politikere og mediene i Canada til å stille spørsmål ved de liberales interesse i Arktis (Berthiaume 2016b). I tillegg har det pågått en diskusjon om den nye regjeringen burde tillate at Canadas eneste arktiske havn – i Churchill – stenges, fordi selskapet som opererer derfra har hatt økonomiske problemer og ikke lenger kan drifte den. Det har også blitt sådd tvil om den nye regjeringens ønsker å gjennomføre anskaffelsene av nye arktiske patruljeskip til marinen og en ny isbryter til kystvakten (Montreal Gazette 2016; Gugliese 2016).

Selv om Harper valgte å vektlegge Russland som utfordrer, er det historisk sett USA som har vært opphav til de største bekymringene for canadisk suverenitet i nord. De to landene samarbeider tett i The North American Aerospace Defense Command (NORAD) – et forsvarssamarbeid etablert i 1957 med fokus på luftovervåking og mer nylig også maritim overvåking. Landene har generelt også svært tette bånd innenfor alt fra forsvarsinnkjøp til militær utdanning. Samtidig har en disputt om statusen til Nordvestpassasjen vært en torn i siden når det



kommer til bilateralt samarbeid i Arktis. USA fastholder at Nordvestpassasjen er en rekke internasjonale streder og åpen for fri ferdsel. Canada hevder at de er interne farvann og dermed underlagt canadisk suverenitet. Landene ble i 1988 enige om at USA alltid skal be om tillatelse til å seile skip gjennom Nordvestpassasjen og Canada alltid gi den (Will 1988). På tross av denne uformelle avtalen har uenigheten ført til debatt i Canada om landets evne til å hevde suverenitet i sine nordlige områder (Griffiths 2011). Avtalen dekker ikke ubåter. I 2005 førte en påstått, ikke varslet gjennomfart av en amerikansk ubåt til en tydelig reaksjon fra statsministerkandidat Harper (Taber 2005).

Canada og USA har også en uavklart maritim grense i Beauforthavet som tidvis tiltrekker seg oppmerksomhet. Ikke ulikt den tidligere norsk-russiske disputten krever Canada (som Russland) en historisk bestemt linje, mens USA (som Norge) står på midtlinjeprinsippet (Griffiths, 2010).

I mars 2016 møtte Justin Trudeau USAs president Barack Obama i Washington D.C. for et bilateralt møte, hvor Arktis var et av hovedpunktene på agendaen. Den felles uttalelsen som kom etter møtet vektla klima og utviklingsspørsmål, ikke sikkerhetspolitikk (Prime Minister of Canada 2016c). Det kan synes som at Trudeau-regjeringen vil nedprioritere sikkerhetspolitiske spørsmål i nordområdene til fordel for innenrikspolitiske satsinger på miljø, bærekraftige ressurser og canadisk urbefolkning. Nordområdene kan således bli en symbolsak der Trudeau ønsker å markere et skifte fra Harper-regjeringen, til tross for at endringen på noen felter representerer en dreining som startet mot slutten av Harpers regjeringstid. Denne dreiningen vil bringe canadisk nordområdepolitikk mer på linje med den norske i form av en tydelig, men mer lavmælt vektlegging av suverenitet, sammen med en tydelig prioritering av samarbeid.

BORTEBANE: NATO

Canada spilte en sentral rolle i opprettelsen av Nato i 1949. I forhandlingene om traktaten la landet særlig vekt på at alliansen måtte

bli et verdibasert transatlantisk fellesskap. Artikkel 2 var et uttrykk for det og fikk tilnavnet "den canadiske artikkelen".

Verdier og transatlantisk fellesskap var også noe Norge forfektet. Det var derfor ikke tilfeldig at det var Canadas utenriksminister Lester B. Pearson og Norges Halvard Lange som sammen med sin italienske kollega Gaetano Martino ble utnevnt til De tre vise menn i 1956 (Kaplan, 2006). Vismennene fikk i oppdrag å foreslå hvordan Nato skulle styrke den politiske siden av alliansen, herunder ambisjonene som lå i artikkel 2. 60-årsjubileet for gruppens viktige rapport markeres på Natos utenriksministermøte i desember 2016.

Tross dette engasjementet har det vært store svingninger i Canadas forhold til Nato. På 1950- og 60-tallet hadde Canada om lag 10 000 soldater stasjonert i Vest-Tyskland og Frankrike. Da Pierre Trudeau, faren til Justin Trudeau, ble statsminister i 1968, endret han Canadas Nato-politikk. Utmeldelse var et av alternativene som ble vurdert (Halloran 2006). Trudeau representerte skepsisen til Nato som hadde vokst frem i Canada, særlig på 1960-tallet. Årsakene var flere, men viktige elementer var oppfattelsen av Nato som en allianse dominert av USA, for forsvar av Europa og forsyningslinjene over Atlanteren, der europeerne selv bidro lite. Opprettelsen av samarbeidet med USA i NORAD i 1957–58 styrket forståelsen av Nato som noe som hadde med europeisk og i liten grad canadisk sikkerhet å gjøre. Dette til tross for at utviklingen av NORAD ofte har foregått bak lukkede dører uten en aktiv canadisk debatt rundt konsekvensene av det tette samarbeidet (Crosby 1997, 37–38).

Slutten på den kalde krigen førte til et fornyet canadisk engasjement i Nato, men også til en ny debatt om byrdefordeling og canadiske interesser (Haglund, 2000). Det "nye Nato" la større vekt på verdier og engasjement, noe Canada tradisjonelt hadde fremmet. Canada ble en av de største bidragsyterne til Nato-operasjonene på Vest-Balkan (Zyla, 2015). Den canadiske tradisjonen med å stille styrker til FN-ledede operasjoner ble på 1990-tallet (som i Norge)



erstattet med deltakelse i Nato-operasjoner (Sokolsky, 2000). I Afghanistan ble den urolige Kandahar-provinsen i sør det viktigste innsatsområdet. Canada mistet hele 159 soldater og den manglende viljen blant de europeiske allierte til å dele byrden førte til irritasjon og spørsmål om verdien av Nato i Canada. Norge var blant landene som avsto å bidra med tropper for å støtte de canadiske. I 2011 besluttet Harper-regjeringen å trekke styrkene ut av ISAF. Tross dette var Canada en viktig bidragsyter under Natos luftoperasjon over Libya samme år.

Canadas engasjement i beroligelsestiltakene i Baltikum og Polen som ble vedtatt på Wales-toppmøtet i 2014, passer således inn i et bilde av en engasjert alliert som stiller opp der det trengs. Det samme gjør beslutningen om å ta ledelsen for en del av den økte allierte tilstedeværelsen i øst – Enhanced Forward Presence – som ble vedtatt på toppmøtet i Warszawa sommeren 2016. Trudeau-regjeringen bekreftet med dette at den viderefører hovedlinjen i canadisk Natopolitikk etter den kalde krigens slutt. Canada vil som en av fire Framework Nations lede styrken i Latvia. I tillegg vil landet stille både CF-18 jagerfly og en fregatt til Nato-opdrag (Brewster 2016; Prime Minister of Canada 2016a).

Kontrasten til bildet av Canada som innsatsvillig alliert er imidlertid den canadiske motviljen mot å bruke ressurser på de deler av Nato Ottawa oppfatter som mindre relevante. Canada har for eksempel lenge ønsket å begrense utgiftene til Natos kommandostruktur. Mer dramatisk var beslutningen om å trekke seg ut av Natos flyovervåkings-samarbeid AWACS og fra anskaffelsesprogrammet for Nato-droner (Maclachlan og Wolfraim, 2015). Beslutningene må delvis ses som resultatet av en tøff prioritering av forsvarsutgiftene; Canadas forsvarsbudsjett falt til 1 prosent av BNP i 2015 (Berthiaume 2016a).

Samtidig må disse beslutningene forstås ut fra den grunnleggende canadiske oppfattelsen av hva Nato er. For Canada er Nato en allianse med USA og Europa som er tuftet på landets historiske bånd og den "moraliske utenrikspolitikken", eller det som kalles

Canadas "middle power" tradisjon. Moralske forpliktelser står i Canada, som i Norge, sentralt som argument for engasjement i internasjonale, militære operasjoner – herunder i Nato-regi. Det er imidlertid åpenbart et mål også for Canada å vinne politisk kapital, særlig hos USA, gjennom slike bidrag.

Til forskjell fra Norge har Canada ingen ambisjoner om å sikre støtte til forsvar av eget territorium gjennom deltakelse i Nato. Norske regjeringer ser deltakelse i operasjoner som en investering i norsk sikkerhet – som sikkerhetspolitikk. For Canada er det andre politiske mål som er viktigst; deltakelse er med andre ord mer utenrikspolitikk enn sikkerhetspolitikk. Slik sett er Canada mer lik Danmark enn Norge. Nato har i canadisk perspektiv liten relevans for utfordringene i nord – ut over den kollektive forsvarsrollen alliansen alltid har hatt også der. Canada var av denne grunn den største motstanderen av de norske tankene om en utvidet rolle for Nato i nord fra 2007–08 (Gade og Hilde, 2015). Canada var også blant landene som viste liten forståelse for Norges, de baltiske landenes og Polens krav om at Nato måtte vende oppmerksomheten hjemover igjen etter Georgia-krisen i august 2008. For Canada, som for de fleste andre landene engasjert sør i Afghanistan, var målet om å sette alle ressurser inn for å lykkes i Afghanistan langt viktigere.

ROM FOR SAMARBEID

Der menneskelig sikkerhet og det man kan kalle soft security har vært sentralt i samarbeidet mellom Canada og Norge, har sikkerhetspolitikk og hard security vært feltet med de tydeligste forskjellene. Forskjellene er både knyttet til nordområdene og til Nato, og i kombinasjonen av de to: den canadiske motstanden mot en ny rolle for Nato i Arktis. Gitt det vi vet om regjeringsskiftet i Canada 2015, hvilket bilde tegner endringene i canadisk politikk for mulighetene for fremtidig samarbeid med Norge?

Den politiske oppmerksomheten om Arktis har blitt tonet ned i både norsk og canadisk politikk i senere år. Sammen med Trudeau-regjeringens økte vektlegging av



samarbeid også med Russland, har dette brakt canadisk og norsk nordområdepolitikk mer på linje. Mulighetene for et styrket samarbeid om arktiske spørsmål fremstår derfor som bedre. På en rekke felt er det alt tett samarbeid. Eksempler er forskning og felles innsats for å innføre internasjonale reguleringer av miljø og ferdsel, blant annet knyttet til Polarkoden – regelverket for skipsfart i polare strøk. På flere områder er det imidlertid rom for utvidet samarbeid. Begge land har utfordringer knyttet til både kommunikasjon og overvåkning innenfor sivile og kystvaktrelaterte oppgaver. Erfaringer, informasjon og kunnskap kan med fordel utveksles i større grad enn i dag. Arctic Coast Guard Forum er et bredere forum for slikt samarbeid, men mer kan også gjøres bilateralt. Felles innkjøp av materiell og utstyr fremstår også som formålstjenlig. Trening og deltakelse i både sivile og militære øvelser i nord er et annet område hvor Canada og Norge har mye å hente på økt samarbeid.

For Nato synes bildet mindre klart. Det kan tenkes at canadisk motvilje mot en mer eksplisitt Nato-politikk for nordområdene blir mindre under den nye regjeringen. Norge har imidlertid sluttet å vektlegge behovet for nye roller for Nato i nord. De sentrale norske initiativene i Nato er i dag rettet mot å sikre større oppmerksomhet om sjømilitære trusler og Natos og alliertes situasjonsforståelse og tilstedeværelse i Nord-Atlanteren. Det fremstår imidlertid som lite trolig at Canada, uansett regjering, vil legge mye politisk kapital i de norske satsningene på Nord-Atlanteren og Natos kommandostruktur. Canada vil rette sin oppmerksomhet og bruke sine begrensede forsvarsressurser der landet får størst politisk utbytte. I Nato-sammenheng var det tidligere i Afghanistan. I dag er det i Øst-Europa og ikke i de mindre synlige, norske initiativene.

OPPSUMMERING

Det er flere politikkområder vi ikke har dekket i denne korte teksten, der canadisk-norsk samarbeid fremstår som både mulig

og kanskje hensiktsmessig. Koordinering og samarbeid om initiativ for å styrke FN, om utviklingsbistand og om nedrustning er eksempler. Begge land har blant annet ambisjoner om å sikre seg et av to ledige roterende setene i Sikkerhetsrådet fra 2021, i konkurranse med Irland.

I utenriks- og sikkerhetspolitikken – og konkret når det gjelder nordområdene og Nato – kan drøftingen over oppsummeres som følger: Etter regjeringsskiftet i Canada i 2015 fremstår mulighetene for et styrket samarbeid om arktiske spørsmål som større enn tidligere. Ett mulig felt er utvidet samarbeid om utvikling, anskaffelse og drift av materiell der landene har overlappende behov, som for eksempel romsystemer knyttet til overvåkning og kommunikasjon i Arktis. Regjeringsskiftene i begge land har imidlertid skjedd parallelt med en redusert interesse for Arktis; en reduksjon som har basis i både lavere og mer realistiske forventninger om både muligheter og utfordringer i Arktis. Det er derfor usikkert hvorvidt mulighetene for økt samarbeid faktisk følges opp, og om de følges opp, hvilken politisk vekt samarbeidet vil tillegges.

På området Nato og forsvarssamarbeid fremstår mulighetene for utvidet samarbeid som begrenset. Det eksisterende samarbeidet mellom blant annet canadiske og norske spesialstyrker vil trolig videreføres og -utvikles. I Nato har Canada og Norge få åpenbare fellesinteresser. Videre begrenser forskjeller i våpensystemer og geografisk avstand mulighetene for materiellsamarbeid. Felles innsats i FN-ledede operasjoner fremstår derfor som et mer sannsynlig samarbeidsfelt. Både regjeringene Stoltenberg II og Solberg har vektlagt å stille bidrag til FN-operasjoner; i Canada har Trudeau brakt denne tradisjonen tilbake.

Bildet i dag er derfor i stor grad det samme som det historisk har vært: Verdier og myke interesser knytter Canada og Norge best sammen, mens geografi skiller landenes sikkerhetspolitiske interesser. Å hente frem igjen Lysøen-erklæringen er dermed et naturlig startpunkt for å vurdere utvidet samarbeid.



BIBLIOGRAFI**ANDREW, ARTHUR.**

1993. *Rise and Fall of a Middle Power*. Toronto: James Lorimer & Co.

BERTHIAUME, LEE.

2015. "Canada Ready to Re-Engage with Russia, Iran, despite Differences, Dion Says". *Ottawa Citizen*, 11. november. <http://ottawacitizen.com/news/politics/canada-ready-to-re-engage-with-russia-iran-despite-differences-dion-says>.

———. 2016a. "Harjit Sajjan Defends Canada's Military Budget after Donald Trump Slams NATO 'free Riders'". *National Post*, 10. april. <http://news.nationalpost.com/news/canada/sajjan-defends-military-budget-after-trump-slams-nato-free-riders-its-how-you-spend-not-how-much>.

———. 2016b. "Trudeau Skips Canadian Forces' Annual Arctic Exercise That Harper Made a Tradition of Attending". *National Post*, 29. august. <http://news.nationalpost.com/news/canada/trudeau-skips-canadian-forces-annual-arctic-exercise-that-harper-made-a-tradition-of-attending>.

BREWSTER, MURRAY.

2016. "Canada to Send Troops to Latvia for New NATO Brigade". *CBC News*. <http://www.cbc.ca/news/politics/nato-canadian-troops-baltics-1.3659814>.

CANADIAN ASSOCIATION OF DEFENCE AND SECURITY INDUSTRIES.

2016. "At a Crossroads: Canadian Defence Policy and the Canadian Defence Industrial Base". Ottawa.

CHASE, STEVEN.

2016. "Liberals Urged to Boldly Revamp Defence Policy". *Globe and Mail*, 21. januar. <http://www.theglobeandmail.com/news/politics/liberals-should-shrink-defence-spending-analysts-urge/article28305861/>.

COX, JAMES OG SEAN SPEER.

2016. "From a Mandate for Change to a Plan to Govern: A New National Defence Policy For A Dangerous World". *MLI Commentary* 6 (januar).

CROSBY, ANN DENHOLM.

1997. "A Middle-Power Military in Alliance: Canada and NORAD". *Journal of Peace* 34 (1): 37–52.

GADE, JO G. OG PAAL SIGURD HILDE.

2015. "Nordområdenes sikkerhetspolitiske betydning for NATO". I *Norge og Russland: Sikkerhetspolitiske utfordringer i nordområdene*, redigert av Tormod Heier og Anders Kjølberg, 96–110. Oslo: Universitetsforlaget.

GILMORE, SCOTT.

2016. "How Ottawa Abandoned Our Only Arctic Port". *Maclean's*, 18. august. <http://www.macleans.ca/news/canada/abandoned-churchill/>.

GOVERNMENT OF CANADA.

2016. "Defence Policy Review". *Defence Policy Review*. <http://dgpaapp.forces.gc.ca/en/defence?policy?review/index.asp>.

GRIFFITHS, FRANKLYN.

2011. "Towards a Canadian Arctic Strategy". I *Canada and the Changing Arctic: Sovereignty, Security and Stewardship*, redigert av Franklyn Griffiths, Rob Huebert og Whitney P. Lackenbauer, 181–225. Waterloo, ON: Wilfrid Laurier University Press.

GRIFFITHS, SIAN.

2010. "US-Canada Arctic border dispute key to maritime riches". *BBC News*, 2. august. <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-10834006>

GUGLIESE, DAVID.

2016. "Irving Facing Significant Challenges in Building Arctic Offshore Patrol Ships". *Ottawa Citizen*, 8. september. <http://ottawacitizen.com/news/national/defence-watch/irving-facing-significant-challenges-in-building-arctic-offshore-patrol-ships>.

HAGLUND, DAVID G.

2000. "Canada and the Atlantic Alliance: An Introduction and Overview". I *What NATO for Canada*, redigert av David G. Haglund. Queen's University Martello Papers nr. 23. <http://www.queensu.ca/cidp/sites/webpublish.queensu.ca/cidpwww/files/files/publications/Martellos/Martello23.pdf>

HALLORAN, MARY.

2006. "'A Planned and Phased Reduction': The Trudeau Government and the NATO Compromise, 1968–1969". In *Transatlantic Relations at Stake. Aspects of NATO, 1956–1972*, redigert av Christian Nuenlist og Anna Locher. Zurich: ETH. <http://www.css.ethz.ch/content/dam/ethz/special->



interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/ZB-78.pdf.

JORDAN, ROGER.

2016. "Canada's Defence Policy Review Prepares Major Expansion of Militarism and War". *Global Research Canada*, 29. april. <http://www.globalresearch.ca/canadas-defence-policy-review-prepares-major-expansion-of-militarism-and-war/5522457>.

KAPLAN, LAWRENCE S.

2006. "Report of 'Three Wise Men': 50 years on", 6. januar. http://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_22606.htm?selectedLocale=en

LACKENBAUER, WHITNEY P.

2013. "Harper's Arctic Evolution". *Globe and Mail*. 20. august. <http://www.theglobeandmail.com/globe-debate/harpers-arctic-evolution/article13852195/>.

———. 2011. "From Polar Race to Polar Saga: An Integrated Strategy for Canada and the Circumpolar World". I *Canada and the Changing Arctic: Sovereignty, Security and Stewardship*, redigert av Franklyn Griffiths, Rob Huebert og Whitney P. Lackenbauer, 69–180. Waterloo, ON: Wilfrid Laurier University Press.

MACLACHLAN, KAROLINA OG ZACHARY WOLFRAIM.

2015, "End of a NATO era?", opencanda.org, 5. juni, <https://www.opencanada.org/features/end-of-a-nato-era/>

MACKAY, PETER.

2016. "The Trudeau Government Has Lost Its Way on Defence". *Toronto Sun*, 18. juni. <http://www.torontosun.com/2016/06/18/the-trudeau-government-has-lost-its-way-on-defence>.

MONTREAL GAZETTE.

2016. "Set Davie Yard Straight on Who Builds Ships, Nova Scotia Premier Tells Ottawa". *Montreal Gazette*, 11. mars. <http://montrealgazette.com/business/local-business/set-davie-yard-straight-on-who-builds-ships-nova-scotia-premier-tells-ottawa>.

PRIME MINISTER OF CANADA.

2016a. "Canada Makes Commitment to NATO Defence and Deterrence Measures". *News*. <http://pm.gc.ca/eng/news/2016/07/08/canada-makes-commitment-nato-defence-and-deterrence-measures>.

———. 2016b. "Minister of National Defence Mandate Letter". *Mandate Letters*. <http://pm.gc.ca/eng/minister-national-defence-mandate-letter>.

———. 2016c. "U.S.-Canada Joint Statement on Climate, Energy, and Arctic Leadership". *News*, 19. mars.

REGEHR, ERNIE.

2016. "Defence in the Absence of Military Threats". *Canadian Defence Policy Review*. The Simons Foundation, Vancouver. <http://www.thesimonsfoundation.ca/sites/default/files/Defence%20in%20the%20Absence%20of%20Military%20Threats%20C%20Defence%20Policy%20Review%20briefing%20paper%20-%20May%2011%202016.pdf>

TABER, JANE.

2005. "Harper breaks ice on Arctic sovereignty". *Globe and Mail*, 23. desember. <http://www.theglobeandmail.com/news/national/harper-breaks-ice-on-arctic-sovereignty/article991511/>

SMALL, MICHAEL.

2001. "The Human Security Network". I *Human Security and the New Diplomacy: Protecting People, Promoting Peace*, redigert av Rob McRae og Don Hubert. Montreal: MQUP.

SMITH, MARIE-DANIELLE.

2016. "Trudeau Government Announces 'rational' Shift in Arctic Policy, Will Seek to Work with Russia". *National Post*. 1. oktober. <http://news.nationalpost.com/news/canada/canadian-politics/trudeau-government-announces-rational-shift-in-arctic-policy-will-look-to-work-with-russia>.

SOKOLSKY, JOEL J.

2000, "Over There With Uncle Sam: Peacekeeping, the 'Trans-European Bargain', and the Canadian Forces". I *What NATO for Canada*, redigert av David G. Haglund. Queen's University Martello Papers nr. 23. <http://www.queensu.ca/cidp/sites/webpublish.queensu.ca/cidpwww/files/files/publications/Martellos/Martello23.pdf>.

STØRE, JONAS GAHR.

2012. "The High North and the Arctic: The Norwegian Perspective". *Arctic Herald 2* (Juni): 8–15. https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nord_arktis/id685072/.



WILL, HOWARD.

1988. "U.S., Canada Sign Arctic Accord". *Chicago Tribune*, 12. januar. http://articles.chicagotribune.com/1988-01-12/news/8803210656_1_northwest-passage-canadian-permission-ice-breakers

ZYLA, BEN.

2015. *Sharing the Burden: NATO and its Second-Tier Powers*, Toronto: University of Toronto Press.



IFS INSIGHTS

IFS Insights er et fleksibelt forum for artikler, kommentarer og papere innenfor Institutt for forsvarsstudiers arbeidsområder. Synspunktene som kommer til uttrykk i IFS Insights, står for forfatterens regning. Hel eller delvis gjengivelse av innholdet kan bare skje med forfatterens samtykke.

Redaktør: Anna Therese Klingstedt

INSTITUTT FOR FORSVARSSTUDIER

Institutt for forsvarsstudier (IFS) er en del av Forsvares høgskole (FHS). Som faglig uavhengig høgskole utøver FHS sin virksomhet i overensstemmelse med anerkjente vitenskapelige, pedagogiske og etiske prinsipper (jf. Lov om universiteter og høyskoler § 1-5).

Direktør: Sven G. Holtsmark

Institutt for forsvarsstudier
Kongens gate 4
Postboks 890 Sentrum
0104 OSLO
E-post: info@ifs.mil.no
ifs.forsvaret.no

OM FORFATTERENE

Andreas Østhagen er forsker ved IFS og doktorggradsstipendiat ved University of British Columbia i Vancouver, Canada.

Paal Sigurd Hilde er førsteamanuensis ved IFS.

SECURITY AND DEFENCE IN NORTHERN EUROPE (SNE)

SNE er et forskningsprogram ved IFS i perioden 2013–2018 som utforsker muligheter og utfordringer for sikkerhets- og forsvarssamarbeid i Nord-Europa.

SNE finansieres av Forsvarsdepartementet og gjennomføres i samarbeid med internasjonale partnere.

Programmet organiserer åpne seminarer og workshops med ekspertmiljøer, og publiserer forskningsbaserte studier, analyser og kommentarer.

SNE-PROGRAMMET PÅ INTERNETT

<https://forsvaret.no/ifs/Forskning/Security-and-Defence-in-Northern-Europe>

